

مطلع سخن

استاد شفيعي کدکني غزلي پرمغز در ستايش حافظ دارد با مطلع:

**مستی و هوشیاری و راهی و رهزی
ابری و آفتابی و تاریک روشنی**

که در بردارنده‌ی حقایقی ناب از شعر و اندیشه‌ی حافظي است که بی‌گمان نمایی از حضور او در تاریخ ایران و زندگی ایرانی را پیش چشم می‌آورد:

نشناخت کس تو را و شگفتا که قرن هاست

حاضر میان انجمن و کوی و برزی

این سان که در سرود تو خون و طراوت است

صد بیشه ارغوانی و صد باغ، سوسنی

ای هرگز و همیشه و نزدیک و دیر و دور

در هر کجا و هیچ کجا، در چه مأمنی؟

در مسجدی و گوشه‌ی میخانه‌ات پناه

آلوده‌ی شرابی و پاکیزه‌دامنی

هر مصرعت عصاره‌ی اعصار و ای شگفت

کاینده را به آينگی صبح روشنی

بر پایه‌ی این نگاه و دریافت استادانه، شعر حافظ، سرایده‌ای از اندیشه‌های چندبعدی است که به عصاره‌ی اعصار در خویش می‌پرورد و قرن هاست که شعر حافظ با صدایی روشن در آفاق طنین‌انداز شده است و اندیشه‌اش طراوت بخش ذهن و ضمیر انسان می‌شود؛ به گونه‌ای که ادب‌دوستان با هرنوع سلیقه‌ای حافظ را دوست دارند و در سایه‌سار بوستان غزلش می‌آرامند. آری با همین نام و نشان است که حافظ در پهنه‌های گوناگون زندگی ایرانیان حاضر است و نامه و برنامه‌های ادبی را می‌نگارد، کتاب‌ها و کلاس‌ها از او می‌گویند و رساله‌ها و پایان‌نامه‌ها از او می‌نویسند.

افزون بر این دور و نزدیک از ادب‌ورزی حافظ بهره می‌برد؛ به گونه‌ای که امروزه فراتر از دادوستدهای فرهنگی در خانواده‌ها و اجتماع، هرکسی با کمترین ارتباط در فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی از گستره‌ی آفاق شعر حافظ آگاه می‌شود و عظمت جایگاه ادبی وی را درمی‌یابد.

بسیاری از افراد و گروه‌های گسترده در فضای مجازی، روزانه و شبانه، غزل حافظ را به عنوان یک فریضه در آیین ادبی و سیر و سلوک فردی و جمعی خویش نشر می‌دهند و چه بسیار از وضعیت‌ها و عنوان‌بندی‌های شبکه اجتماعی که دست‌کم با یک بیت حافظ، سر به عرش می‌سایند و با بالش و نازش بسیار از حافظ‌اندیشی خویش به عنوان راهبردی ادبی و رونق‌فزا بهره‌مند می‌شوند و راستی این همه معناگستری و پذیرش همگانی به گفته‌ی خود خواجه، چیزی جز لطف خداداد نیست که: «قبول خاطر و لطف سخن خداداد است».

در نگاهی دیگر، گرچه با همه‌گیرشدن ویروس کرونا حال و روز ایران و جهان مساعد و مناسب نیست؛ اما از آنجا که پاییز با مهر،

آبان و آذرش همیشه بهاری دیگرگون در گستره‌ی فرهنگ و ادب ایران زمین است و یادروز حافظ در بیستم مهرماه هر سال بزرگ‌ترین رخداد فرهنگی در سپهر حافظ‌شناسی است؛ باید گفت یادروز امسال دفتري نو از کارنامه‌ی حافظ‌پژوهی پیش روی همگان گشود. کارنامه‌ای پربرگ و بار که هیچ‌سالی از فزونی پژوهش‌هایش کاسته نمی‌شود و همچنان ثابت می‌کند شعر حافظ پیوسته «دفتر نسرین و گل را زینت اوراق» است.

بدیهی است باتوجه به وضعیت کرونایی که همه را در برگرفته و همه‌جا را محدود ساخته است، حافظ‌پژوهان یادروز حافظ، نخستین‌بار در فضای مجازی با مخاطبان حافظ‌دوست خود همراه و هم‌داستان شدند و صراحي به دست، دیگران را از سبوی اندیشه و آگاهی خویش بهره‌ور کردند.

پاییز امسال اما برگ‌ریزان و اشک‌ریزان پردرغی نیز با خود داشت و در آستانه‌ی بیست مهرماه، شاهد پرواز یکی از شکوهمندترین هنرمندان حافظ‌دوست بود که در میان آوازهای سوگمندانه و اندوه‌زا خاکدان فنا را بدرود گفت و آه و افسوس را از نهاد مشتاقان برآورد و او کسی نیست جز «استاد محمدرضا شجریان» که در جهان هنر و موسیقی بیش‌ترین انس را با شعر حافظ داشت و در زندگانی هنرورانه‌ی خویش با توانمندی بی‌مانندی بسیاری از غزل‌های حافظ را با زیباترین و فاخرترین نغمه‌های دلریا و تصنیف، آواز و ترانه‌های جان‌فزا ارائه کرد.

با گرامیداشت نام و یاد خسرو آواز ایران، در درنگ واپسین گفتنی‌ست مرکز حافظ‌شناسی نزدیک به ربع قرن در زمینه‌ی حافظ‌پژوهی و گستره‌ی معنایی شعر حافظ، در میان عام و خاص کوشش‌های پرشماری انجام داده و در این راه همیشه با صاحب‌نظران، حافظ‌شناسان نام‌آور ایران و جهان و همه‌ی حافظ‌دوستان همگام بوده است. مجموع فعالیت‌های مرکز حافظ‌شناسی فراتر از این نوشته و نوشتار است؛ اما رواست که در آستانه‌ی رسیدن به سال ۱۴۰۰ هجری خورشیدی یادآور شود آنچه مرکز حافظ‌شناسی را به عنوان نهادی مردمی و غیردولتی در زمینه‌ی کیفیت و کمیت نامبردار کرده است؛ نخست عنایت دلداری است که به تعبیر حافظ: «دل سرایده‌ی محبت اوست». پس از آن، محوریت عشق و طراوت حافظانه است که با حضور استادان گرامی و بلندپایه‌ی جهان، ایران و شیراز، همراه شده و همچنین با کوشش‌های همراهان مرکز حافظ‌شناسی، مدرسان و حافظ‌آموزان درآمیخته است.

امید است این عشق و طراوت همچنان گوهر پرفروغ و همگرایی این مرکز باشد تا تلاش‌های شایسته در این عرصه‌ی ادبی و فرهنگی تابان و درفشان ادامه یابد. آیدون باد.

سید محمد هادی حسینی

مدیر روابط عمومی مرکز حافظ‌شناسی